

SOCIÁLNÍ INTEGRACE CIZINCŮ¹⁾

Eva Janská

Integrace cizinců v cílových zemích je proces, v jehož rámci se imigranti stále více včleňují do různých oblastí společenského života v majoritní společnosti a do již existujících sociálních struktur. V popředí zájmu je především kvalita a způsob jejich zapojení do daného socioekonomického, právního, politického a kulturního systému majoritní společnosti.

Autoři předkládané knihy se zaměřili na několik významných oblastí/dimenzí sociální integrace cizinců, jako je zaměstnanost, vzdělání, zdravotní péče, účast v důchodovém pojištění a oblast sociální pomoci, patřící zejména do skupiny strukturální integrace. Na 350 stranách této knihy autoři podrobně mapují a analyzují současný stav právních garancí sociálních práv cizinců, a to jak v mezinárodním právu, tak v právu EU obecně. Kniha má logické členění do kapitol a podkapitol, které lze svým obsahem vzájemně srovnávat. Zejména ve druhé a třetí části knihy mohou přehledně čtenáři v rámci jednotlivých kapitol vzájemně porovnávat danou situaci ve vybraných zemích EU: Česka, Německa, Polska, Slovenska, Nizozemska a Rakouska.

První část knihy podrobně vysvětluje a popisuje výklad Ženevské úmluvy z roku 1951 ve vztahu k sociálním právům uprchlíků a žadatelům o azyl. Je zde i upozorněno na to, že jednotlivé státy přistupují k jejímu výkladu odlišně (evropské vs. americké či australské soudnictví), protože úmluva neupravuje smluvní mechanismus dohledu nad plněním jednotlivých závazků smluvních stran. Na tuto kapitolu navazuje stejný pohled na sociální status uprchlíků a žadatelů o azyl, tentokrát prostřednictvím Všeobecné deklarace lidských práv (1948). Zajímavé je zamyšlení nad dalším vývojem evropské azylové politiky, a to na restriktivním příkladu novely azylového zákona v Rakousku (viz str. 50–51). Třetím úhlem pohledu je právo Evropské unie, resp. její přijímací (2013) a kvalifikační (2011) směrnice.

Následují kapitoly zaměřené na sociální ochranu občanů třetích zemí a občanů samotné EU. V této souvislosti se mi zdá název 4. kapitoly zavádějící, když obsahuje termín občané třetích zemí a v textu se píše o občanech EU...

Ve druhé části knihy se autoři podrobněji zaměřují na samotný příklad Česka. V úvodu se čtenář seznamuje se škálou možných druhů pobytu cizinců ze třetích zemí na území Česka včetně kritiky přijímání nesystémových změn v právních úpravách tím, že zákonodárci zavádí restriktivnější právní úpravy než je třeba. Na to navazují kapitoly o zaměstnávání cizinců se všemi svými variantami (povolení k zaměstnávání, zaměstnanecké a modré karty) a o zdravotní péči cizinců (soukromé versus veřejné zdravotní pojištění), kde se lze dočíst o skupině privilegovaných (např. žadatel o mezinárodní ochranu) a neprivilegovaných (těch, co nevyužívají veřejné zdravotní pojištění) cizincích. Poměrně rozsáhlá je kapitola o veřejném důchodovém pojištění, což je pochopitelné, neboť se o této možnosti čerpání příliš v literatuře nepíše. Další informace k dávkám pomoci v hmotné nouzi pak doplňuje kapitola 10. V závěru druhé části knihy se čtenář seznamuje s možnostmi vzdělávání cizinců v Česku. V zásadě platí, že cizinci mají stejný přístup ke vzdělání jak občané Česka, včetně bezplatného základního vzdělání směřujícího k lepší integraci dětí cizinců do české společnosti.

Třetí část obsahuje příklady vybraných států Evropské unie (viz výše) a jejich přístup k řešení zaměstnanosti cizinců, pojištění (zdravotní i důchodové), vzdělávání a kulturní integrace (integrační kurzy). Shrnující porovnání zmíněných států přináší poslední kapitola. Povzbuzující informací přitom je, že z hlediska obsahu práva na práci zaujaly srovnávané státy obdobný přístup (str. 330), stejně jako i v případě povinnosti uzavřít zdravotní pojištění či rovného přístupu ke vzdělání dětí. Možná je škoda, že se zde autoři při souhrnném hodnocení nezajímají o situaci na Slovensku nebo v Polsku a ani neodkazují na Česko. Závěr je pak jen shrnutím hlavních myšlenek celé knihy.

1) Koldinská, K. – Scheu, H. C. – Štefko, M. (eds.) 2016. *Sociální integrace cizinců*. Praha: Auditorium, 352 s. ISBN 978-80-87284-60-5.

Celkově se domnívám, že předkládaná kniha svým obsahem obohacuje dostupnou literaturu zaměřenou na migraci a integraci cizinců a to především díky přehlednosti právních pojmů a úprav ve sledované tematice. Jako člověk, který se migrací zabývá již poměrně dlouho, bych ráda tuto knihu velmi ocenila i z několika dalších důvodů. Jsem geograf, který se dívá rád na věci komplexně. Ne vždy však dokáže zcela dobře popsat a pochopit jevy související úzce s jinými disciplínami bez toho, aby si určité (často aktuální) věci dohledal. Předkládaná kniha je tak skvělým manuálem k orientaci v legislativních úskalích různých termínů souvisejících se vstupem cizinců do země, jejich zaměstnáváním apod. Přináší také přehledné

informace o možnostech vstupu na trh práce ve vybraných sousedních zemích a Nizozemska, včetně přehledu integračních kurzů pro cizince.

Jak již bylo naznačeno výše, jedná se o texty psané právnickým jazykem a tudíž ne vždy napoprvé srozumitelné. Někdy se zdá, že by daný jev šel popsat pro širší veřejnost stručněji a jasněji. Na toto je však pamatováno na konci každé kapitoly (v kapitolách 10 a 11 chybí odlišení od ostatního textu), kde je vše stručně a jasně shrnuto. Vzhledem k aktuálnosti dat a informací je jasné, že některé (současné) informace budou s politickými a legislativními změnami postupem času zastarávat, ale toto je problémem každé podobné publikace.

SLOVENSKÁ ŠTATISTIKA A DEMOGRAFIA

28. ROČNÍK, 1/2018

VEDECKÉ ČLÁNKY

Michal Páleš | Využitie jazyka R na odhad mier rizika s využitím simulácií

Roman Pavelka | Modelování časových řad pomocí procedury EXPAND statistického systému SAS

Branislav Šprocha | Kto sú zahraniční migranti Slovenska? Štruktúrna analýza imigrantov a emigrantov

Vydává Štatistický úrad Slovenskej republiky (vychází 4x do roka), distribuuje a objednávky přijímá ŠÚ SR, informační servis, Miletičova 3, 824 67 Bratislava 26, Slovenská republika, cena výtisku 5 €, cena ročního předplatného 20 €.